

PODCAST Participatie van kinderen in situatie van onveiligheid. Interview met twee consulenten

Opgenomen door Nele Haedens, Agentschap Opgroeien, 2022

Volledige versie

Nele: Goede middag, ik ben Nele Haedens, beleidsmedewerker binnen Agentschap Opgroeien. Ik ben heel blij dat jullie dit willen doen, jullie ervaringen delen over participatie van kleine kinderen binnen jeugdbescherming in dit geval. Ik vind het heel fijn dat wij dit gesprek kunnen doen, omdat jullie dit doen binnen jullie praktijk.

Misschien is het fijn dat jullie jezelf ook even voorstellen zodat de mensen weten wie hier rond de tafel zit.

Cindy: Ik ben Cindy. Ik werk sinds 1995 en in 1998 startte ik als consulent in het toenmalige Comité voor Bijzondere jeugdzorg, en momenteel dus in het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) van Ieper als consulent.

Yasmine: Ik ben Yasmine en ik werk op de sociale dienst van de jeugdrechtbank (SDJ) van Ieper, een 6-tal jaar ondertussen.

Nele: Dan zullen wij maar met de deur in huis vallen, wat betekent voor jullie participatie van kleine kinderen?

Cindy: Uiteindelijk werken wij met ouders, kinderen en gezinnen. Iedereen heeft er zijn stem, zeker kinderen. Want uiteindelijk werken wij hier dagelijks rond kinderen en wij vinden het heel belangrijk dat wij hun verhaal ook meenemen. Hoe jong ze ook zijn, heel concreet baby'tjes, zegt hun ontwikkeling al iets. Wij verwachten dat wij hen ook al kunnen zien. De interactie met hun ouders, dat is hun manier om iets te brengen. Ook naar die ontwikkeling, maar ook vanaf het moment dat zij iets van taal hebben, dat is meestal wanneer zij starten op school (2,5 à 3 jaar), dat wij proberen om ook met hen in gesprek te gaan.

Yasmine: Vaak ook op een creatieve manier met duplo of met de 3 huizen (Signs of Safety), waarbij wij met de kinderen op een speelse manier kijken, hoe gaat het met jullie, hoe gaat het thuis, wat loopt er goed maar ook, wat loopt er minder goed.

Cindy: Als het niet zo goed gaat met woorden, met materiaal, is gewoon het kind zien op zich ook al heel belangrijk. Wie zijn zij, hoe functioneren zij? Dat is iets wat heel sterk in evolutie is. Ik kan de vergelijking maken met vroeger. Ik vind het heel mooi, want daarover gaat het toch. De kinderen kunnen ons heel belangrijke dingen brengen. Ik denk dat binnen de hulpverlening dat er evolutie

gemaakt wordt. Maar dat er ook de bedenking gemaakt wordt, een jong kind die kan dat nog niet verwoorden, die zijn te klein om te zeggen wat er is. Terwijl wij moeten vaststellen dat dit helemaal niet zo is. Hoe jong zij ook zijn, zij kunnen ons heel wat vertellen.

Yasmine: En het is ook belangrijk als consulent dat de kinderen je eens kunnen zien of ook kunnen voelen wie is dat, wat doet die bij ons in het gezin. Om ook te kunnen werken aan die relatieopbouw, dan werkt het ook gemakkelijker om met kinderen in gesprek te gaan. Het is niet altijd evident, zeker bij kinderen die niet zo taalvaardig zijn. Maar we slagen er altijd wel in om kinderen er op een of andere manier bij te betrekken.

Nele: Cindy, jij zei daar juist, kinderen kunnen ons heel veel dingen brengen. Niet iedereen is daar altijd van overtuigd. Jij duidelijk wel, ik zie dat ook als je daar over aan het praten bent. Ze brengen je iets en wat doe je daar mee?

Cindy: In eerste instantie altijd luisteren naar hun verhaal. Ik denk dat dit heel belangrijk is. En ook aan hen proberen te duiden wie wij zijn, waarom komen wij. In eerste instantie, uitleggen wat is onze dienst. Dat is niet altijd evident. Maar zelfs met kleine kinderen aan de hand van tekeningen, van duplo's, kunnen wij wel uitleggen, "wij zijn er om te zien of alles goed gaat met de kindjes. Daarom kom ik ook met jou praten. Wij werken ook met andere mensen." Ook heel duidelijk zijn naar hen, "ik wil ook dat het voor jou goed is en wat kunnen wij daarin betekenen naar mama en papa toe."

Kinderen brengen soms zaken en wij gaan ook spreken over gevoelens. Zelfs heel jonge kindjes weten wat het is, wenen, bang zijn. Zij kunnen dingen brengen waarvan wij zeggen, "kijk, als er zaken zijn die moeten veranderen, wat wil jij dat wij doen? Wie kunnen wij daarover spreken?"

Yasmine: De terugkoppeling van het verhaal van de kinderen naar de ouders, is ook een heel belangrijke. Vaak merken wij dat kinderen dat ok vinden. En natuurlijk dat wij hun verhaal met de nodige zorg brengen. En sommige kinderen en jongeren vinden het ok dat zij er zelf bij zijn. Of dat zij het zelf kunnen brengen in het bijzijn van ons. Bijvoorbeeld aan de hand van tekeningen, dat het zo bij de ouders des te meer binnenkomt wanneer de kinderen het zelf kunnen brengen dan wanneer wij het brengen zonder dat de kinderen aanwezig zijn. Natuurlijk gaat er wel een volledig proces aan vooraf. Je moet dat met de kinderen bespreken, met de ouders bespreken, "zien jullie dat ook zitten?" Soms lukt dat wel en kom je tot heel mooie dingen.

Cindy: Kinderen zijn daar ook heel moedig in. Ik schrik daar ook wel vaak van. Wij gaan dat wel voorbereiden. Maar op het moment dat mama en papa mee aan tafel komen kunnen zij zeggen, "daarom heb ik dat getekend."

Een voorbeeld een situatie waarin het dossier al afgesloten werd omdat het ok was en later opnieuw werd aangemeld. Mama komt bij nieuwe partner terecht, in een situatie van intra familiaal geweld. Op het moment dat ik met dat meisje praat, eerste leerjaar (6 jaar), dan weet zij, van de vorige keer, kende zij al de duplo's en de tekeningen. En dan kan zij zeggen, "het is weer aan het gebeuren". Ik vond dat wel pakkend dat voor een kind dit meer betekent dan wij gedacht hadden, "het is daar dat ik het moet vertellen, het is daar dat er iets mee kan gebeuren."

Daarbij moeten wij altijd oppassen dat wij tegenover de kinderen altijd eerlijk blijven. Ik vind dat naar kinderen altijd heel belangrijk om ook te zeggen, "wij gaan proberen met mama te spreken om daar verandering in te brengen. Ook gaan wij andere mensen aan tafel zetten die kunnen helpen, maar wij kunnen niet beloven dat wij het kunnen oplossen." Het is belangrijk dat wij eerlijk blijven naar de kinderen.

Yasmine: Wij kunnen niet beloven dat wij niets gaan doen met hun verhaal. Als zij zaken brengen rond mishandeling of een noodsituatie zeggen wij dat wij daar ook wel iets moeten mee doen. Wij gaan altijd heel duidelijk met hen bespreken wat wij daar mee gaan doen. Maar wij gaan niet beloven dat wij daar niets mee gaan doen.

Nele: ik probeer mij dat voor te stellen. Maar, wat is bijvoorbeeld de jongste leeftijd dat je dit moet doen, vertellen dat je ongerust bent en dat je daar iets mee moet doen? Want misschien denken kinderen wel, ik ga iets vertellen, het is veilig, het zal hier blijven. Hoe doe je dat dan?

Yasmine: het is altijd heel belangrijk om dat vooraf te zeggen. Zoals Cindy daarnet zei, is het heel belangrijk om ons voor te stellen: wie zijn wij, wat doet onze dienst? Ik vind het heel belangrijk om dat altijd in het eerste gesprek te zeggen, “wij gaan heel betrouwbaar om met wat je vertelt. Maar als je bepaalde zaken vertelt die echt niet ok zijn thuis, dan gaan wij daar wel mee aan de slag moeten.” Het vroegste waarbij je dat met een kind kan over in gesprek gaan, is al redelijk vroeg. Ik denk de leeftijd van 5-6 jaar, dat dit wel al mogelijk is, mits de nodige hulpmiddelen.

Cindy: Ik heb zo nog een kindje gehad die met de duplo's papa letterlijk in de hoek ging zetten. “Papa moet in hoek staan, papa slaat.” Dit is op hun manier duiden dat kan niet, dat mag niet. Het is dan ook van, “niemand mag slaan, papa mag ook niet slaan.” Het is wel moeilijk om duidelijk te maken aan het kindje dat ik daar iets mee ga doen. Maar door elke keer te duiden van “dit mag niet, dit kan niet”, denk ik dat je een signaal geeft aan het kind. Erkenning ook voor hun verhaal, “wat er met jou gebeurt, is niet ok. Of wat er bij jou thuis gebeurt is niet ok.” Dan zie je vaak al een last van hun schouders vallen als je dat benoemt.

Nele: we zitten hier ook samen omdat een collega van jullie, aan jullie dacht, omwille van een casus, een specifieke situatie. Zien jullie het zitten om dit te schetsen en dan aan ons terug te geven waar je echt wel trots was, tevreden over wat je gedaan hebt?

Cindy: Ik ga proberen te schetsen wat ik persoonlijk een hiaat vind en hoe wij aan het werk zijn gegaan. Dus de overgang van OCJ naar SDJ, wij hebben onze concrete stappen, een engagementsgesprek met ouders. Vanaf 12 jaar zitten kinderen ook mee aan tafel. Kinderen beneden de 12 jaar worden in dit stuk ‘vergeten’. Ik vind dit persoonlijk een heel lastige, omdat wij vanuit OCJ al een weg zijn gegaan met die kinderen. En vanaf het moment dat wij van mening zijn dat wij hier onvoldoende verandering in kunnen brengen, dan gaan wij de stap zetten naar parket, richting jeugdrechter. Vaak blijven kinderen daar een beetje hangen met de verdere uitleg. Mama en papa zijn wel op het engagementsgesprek, het blokkeert, het dossier moet noodgedwongen overgemaakt worden aan het parket dat de jeugdrechter vordert. OCJ moet stoppen. Als kinderen op EG aanwezig zijn, missen ze belangrijke info. Het gebeurt dat wij dan wel nog een keer naar school gaan om die kindjes nog uitleg te geven. Maar in de praktijk is dat iets wat niet zo geregeld is.

De situatie waar wij het nu over hebben, is de situatie waar wij starten met serieuze verontrusting waarin er al heel wat hulpverlening was. Maar waarbij wij een mama hebben waarbij die ‘het goed kan zeggen’, een heel grote hulpvraag heeft. Waarbij iedereen denkt, een meewerkende mama. De aandacht en de focus op zichzelf hield op die manier. Maar waarin wij bij aanmelding moesten vaststellen dat de stem van de kinderen, 6 kinderen, daar nooit goed in beluisterd is geweest, ondanks de aanwezigheid van hulpverlening in het gezin. Wij zijn daarmee gestart. De kinderen hebben heel veel gebracht, waarbij wij gesteld hebben dat die kinderen niet meer kunnen thuis wonen. Het engagementsgesprek is dan ook geëscaleerd met mama die zei “ik vertrek” en wij weten niet naar waar. Wij hebben dit dan met hoogdringendheid moeten doorgeven naar jullie toe,

jeugdrechtbank. Waarbij de kinderen zoveel gebracht hebben en de uitleg niet meer verder konden krijgen dat zij nu worden geplaatst. En dan komt het bij jullie.

Yasmine: En dan komt het bij de jeugdrechter. Dan zegt de jeugdrechter, “de kinderen moeten hier dringend uit.” Dan is het bellen naar het crisismeldpunt. Dat was een stukje voorbereid vanuit het OCJ. En wonder boven wonder had het crisismeldpunt op dat moment 6 plaatsen, voor alle 6 de kinderen, wat niet evident is. 6 op verschillende plaatsen. Wij zien dat nu ook niet meer gebeuren dat dit nog zou kunnen. Wij zien dat het crisismeldpunt overbevraagd is op dit moment. Maar toen hadden wij 6 plaatsen en zijn mijn collega en ik de kinderen bij mama thuis gaan ophalen. Heel schrijnend, de kinderen die echt klaar stonden met hun rugzakjes. En zijn wij toen naar de dienst gekomen omdat wij moesten regelen naar waar de kinderen moesten, die naar daar, die naar daar. Ze hadden kledij mee in één grote zak. Dat moest ook nog verdeeld worden. En op dat moment dat ik de straat in rij met 3 kinderen in de auto, zeggen zij: “Cindy, Cindy loopt daar, onze consulent, loopt daar. En ik zeg, “ja jullie kennen Cindy. Zij is met jullie komen praten.” “Wij willen Cindy zien.” Ja, op dat moment was dat niet echt gebruikelijk dat wij daar iets mee zouden doen. Maar toen voelden wij echt wel, ja we moeten hier iets mee doen. Mijn collega heeft zich toen efkes ontfermd over de kinderen. Ik ben toen bij Cindy gegaan en gezegd, “wat doen we hiermee?” En Cindy zei, “Ik kom ook naar beneden en wij gaan het verhaal brengen aan die kinderen.”

Waarbij Cindy en ik dan wel samen, vooral Cindy dan vanuit haar rol, haar verhaal heeft gebracht naar de kinderen: “kijk, om die en die reden, omwille van wat jullie verteld hebben, is het dossier nu naar de jeugdrechter. Daarom moeten jullie nu ook naar een andere plaats om te wonen, kunnen jullie niet meer bij mama zijn.” En, alle kinderen waren in dezelfde ruimte aanwezig. Ik denk de oudste was op dat moment 12, maar had een beperking. En er waren een aantal kinderen dicht bij ons aan het luisteren. Er waren er een aantal aan het spelen. Maar iedereen hoorde wel hetzelfde verhaal. En dat was super waardevol voor die kinderen dat wij dat op dat moment konden doen. Iets wat niet veel of eigenlijk nooit voorkomt. Iets wat wij op dat moment, of achteraf trots op konden terugkijken, amai wij hebben dat gedaan.

Cindy: wij zouden eigenlijk meer van dat willen. Eigenlijk was dit heel waardevol voor die kinderen. In vond het ook heel waardevol om hen daarin te ontschuldigen. Zij hadden heel veel gebracht, maar zaken waar zij ook van aangaven, dat dit moet stoppen, moet veranderen. En ik had aan hen gezegd, “wij gaan proberen maar wij kunnen niets beloven.” Op dat moment heeft de jeugdrechter effectief kunnen ingrijpen. Alle kaarten lagen supergunstig op tafel, in die zin dat er voor de kinderen een plaats werd gevonden. Dit kunnen we ons nu niet meer voorstellen. Maar goed, er is een antwoord gekomen op de noden van de kinderen. Ik denk dat zij ook het gevoel hadden, “wij hebben ons verhaal kunnen doen.” Het was ook echt niet ok op alle vlakken. Ik denk dat het niet dramatischer kon. Maar zij zijn daarin gehoord geweest. En zij hebben ook het gevoel kunnen hebben dat de grote mensen een beslissing hebben genomen. Ik denk dat wij dat ook een paar keer gezegd hebben aan hen, “het zijn de grote mensen, wij hebben beslist, de jeugdrechter heeft een beslissing genomen. Want het is niet ok wat er met jullie gebeurt.” Het oudste meisje zag ik knikken en de tranen kwamen en kwamen. Ja, we konden het ook in de concreetheid brengen. “Het is niet ok dat jij moet zorgen voor je zusjes, dat je onder je voeten moet krijgen omdat dingen niet in orde zijn.” Er was ook sprake van misbruik. Dat was heel herkenbaar voor de oudere kinderen. Het was een mooi moment.

Yasmine: Ja, en dan ook opnieuw dat ontschuldigen van de oudste kinderen. “Wat jullie doen, het zorgen voor de jongste kinderen, dat is heel mooi, maar dat is niet jullie taak, dat is niet ok. Dat

moeten de volwassen mensen doen.” En ik denk dat zij op dat moment wel het gevoel hebben gekregen dat zij werden gehoord. Ik denk dat dit heel belangrijk is.

Cindy: “En welke boodschap mama ook meegegeven heeft, je mag je goed voelen met waar je nu naartoe gaat.” Dat vond ik ook heel belangrijk, dat mandaat mogen hebben om eufes “jullie mogen nu rusten, er gaat gezorgd worden voor jullie.”

Yasmine: En ja, de kinderen zijn erna nog een aantal keer van plaats moeten veranderen. Zij zitten op dit moment ook nog niet allemaal samen. Wat er wel voor zorgt, dat dit bij de kinderen nog altijd veel teweeg brengt. Maar mama blijft wel de boodschap geven, “jullie mogen zich goed voelen, daar zijn.” Dat maakt dat het wel goed gaat met de kinderen.

Nele: misschien heb je het gezegd en heb ik het niet gehoord omdat ik zo onder de indruk ben. Wat maakt dat mama dat ook kan zeggen? Wat hebben jullie daarin gedaan?

Yasmine: Er is dan al een heel lang traject met mama gelopen geweest. Ik denk dat mama zich in de afgelopen jaren in enorme stresssituaties heeft bevonden. Eigen jeugd was heel stressvol, doorspekt van hulpverlening. En op dat , mama had heel hard gevochten. Heel hard gestreden om haar kinderen bij haar te houden. Maar op dat moment merkte ik wel een soort van opluchting bij mama, wat misschien heel raar klinkt, van “oef”. Niet “oef mijn kinderen zijn geplaatst.” Maar “Oef, ik kan eventjes tot mijzelf komen. Het wordt overgenomen van mij.” En, tot op vandaag wordt het nog altijd overgenomen van haar. En je ziet dat zij nog altijd aan het recupereren is van de periode die er aan vooraf ging. Ik denk dat dat gemaakt heeft dat mama wel kon zeggen, “het is mij eventjes te veel.” En zij geeft zelf nu ook aan, “ik probeer voor mijzelf te zorgen. Terwijl ik dat afgelopen periode niet kon.” Maar natuurlijk, de kinderen zijn wel geplaatst en zijn wel de dupe van de situatie. Zij hebben het gevoel, “wij worden gestraft voor een situatie thuis waar wij eigenlijk niets aan konden doen.”

Cindy: En een heel belangrijke in dat verhaal, is de overgang van OCJ naar SDJ. Ik denk dat, hoe jong die kinderen ook zijn, de jongste was er toen net, er was eentje die nog niet naar school ging, er was eentje die net gestart was, om toen ook met alle kinderen apart in gesprek te gaan. Ik denk dat, hoe jong de kinderen ook zijn, het heel belangrijk is om met de kinderen in gesprek te gaan. Dit was door de betrokken hulpverlening niet gebeurd, vanuit idee , ze zijn te jong. Ik denk dat dit de reden is heel de situatie zo is kunnen escaleren en zo lang heeft kunnen duren. Want de lopende hulpverlening was voornamelijk bezig met mama. En uiteindelijk zagen zij die kinderen daar wel ergens in huis. Maar het verhaal van de kinderen was er niet. Eigenlijk was het schrijnend op alle vlakken. De stem van het kind, is heel belangrijk.

Nele: En eigenlijk kwam het wanneer jij dit gestart bent.

Cindy: Wanneer wij in een OCJ starten, gaan wij sowieso in gesprek met ouders, maar ook met de kinderen. Dat hoort erbij. Dat was eigenlijk wel iets waar mama op blokkeerde al van bij de opstart bij het OCJ. “Waarom moet jij dat doen? Luister eens naar alle hulpverleners die betrokken zijn.” Wij blijven dan op onze strepen staan: “Dat is zo, wij gaan wel in gesprek met je kinderen”.

Cindy: Ik denk dat dit ook een hele weg heeft gekend. Het gaat van de kinderen van school houden, om ze niet te kunnen spreken. Waardoor de kinderen school misten. Echt wel proberen de consulent ontwijken zodat de kinderen geen verhaal konden brengen. Ik denk dat dit op dat moment echt wel doorzetting vergt van de consulent om het verhaal van de kinderen te willen horen en er echt wel voor te gaan.

Cindy: Ik denk ook aan het oudste meisje. Zij was op dat moment een jaar of 13-14 jaar. Zij was al eerder weg uit huis. Zij was al eerder doorverwezen. Maar het meisje werd hier aan de deur effectief opgewacht door iemand anders op het moment dat wij zeiden, “zij moet in gesprek.” Ik wou op school gaan, maar zij was er niet.

Dat was ook een grote uitdaging, hoe gaan wij het voor dat kind houdbaar houden? Zij brengt zaken naar ons. Wij moeten die band ook kunnen houden en betrouwbaar blijven. Dat is altijd heel moeilijk. In die situatie konden wij het. Maar dat blijft tot op vandaag de allergrootste uitdaging.

Nele: Wat zou het meisje gezegd hebben dat jij gedaan hebt?

Cindy: Ik denk dat ik haar ben blijven vasthouden, op alle mogelijke manieren. Ik denk dat dit voor haar wel belangrijk geweest is. Op het moment dat mama ook aan school stond om haar daar weg te halen.

Yasmine: En ook, dat meisje heeft achteraf nog naar mij gebracht, “eigenlijk luistert iedereen naar het verhaal van mama. Ik ben blij dat er eens naar mijn verhaal geluisterd is.” Dat kan zij wel brengen. Mama bracht ook heel dubbele boodschappen naar haar. Tegen ons vertelde mama dat het moeilijk loopt met haar. Tegen haar vertelde mama, “wij gaan maken dat die hulpverleners ver weg blijven.” Voor dat meisje was dat wel heel moeilijk. Maar zij kan tot op vandaag nog altijd aangeven, “ik ben blij dat jullie ook naar mij geluisterd hebben.”

Cindy: Voor mij is het ook mooi om ook eens dat verhaal te horen. Want het is zo dat wij vanuit OCJ zeer waardevol werk doen. Ik geloof er nog iedere dag in. Maar we zijn ook een start en als het dan op trajecten komt dat het dan blokkeert. Dan moeten wij uit handen geven. Ik vind dat super, een jeugdrechter moet erbij komen om echt te kunnen bekomen wat er nodig is voor dat kind. Maar wat betekent dat voor dat kind? Ik vind het wel mooi om jou te horen zeggen, Yasmine, hoe de kinderen mij zagen. En dat was ook effectief zo. Op dat moment betekende je wel iets voor hen, maar je verdwijnt erna. En in zoveel situaties is het niet altijd mogelijk dat wij die overdracht zo mooi maken. Ik denk dat wij er niet genoeg kunnen bij stilstaan, wat betekent dat.

Yasmine: Dat is ook zo moeilijk aan jullie OCJ-rol. Ook niet alle dossiers van OCJ worden doorgestuurd naar de jeugdrechtbank. Vaak kunnen jullie ook wel positief afsluiten. Maar ook dan verdwijnt je uit het leven van kinderen. Wij zijn een beetje de eindhalte. En kinderen weten dat zij het met ons verder moeten doen.

Nele: Wat ik nog altijd frappant vond, is dat je zegt “ze zien Cindy”, en dan heb je toch beslist, los van alles, we gaan die samen zetten met Cindy. Wat was je motivatie om dat toch te doen?

Yasmine: De vraag van de kinderen. En op dat moment de kinderen ophalen, wat emotioneel heel moeilijk is. En dan vragen die kinderen iets, en dan zeg je, “ja we moeten dat doen.” Omdat dat dan hun enige houvast was. Cindy was hun enige houvast. Zij kenden mij niet. Zij hadden mij nog nooit gezien. En dan moet je daar voor gaan. Cindy was hier. Dat diende zich aan. Ik weet niet of we dat ooit nog een keer gaan meemaken, maar op dat moment was dat puur instinct. De kinderen die vragen, dus wij doen.

Cindy: Maar dat zou ook mooi zijn als dat meer kon uitgebouwd worden. Al is het desnoods in zo een situatie, dat is wishful thinking, dat wij samen de kinderen gaan halen vanuit een OCJ en een SDJ.

Zij missen ook een stuk, want ouders komen wel op dat engagementsgesprek. En plots zitten wij daar met een blokkering. En dit is zo belangrijk. Wij hebben dan ook naar hen toe kunnen zeggen,

“Yasmine gaat nu verder.” Dat wij zo mooi die overdracht kunnen geven. En, “ik geloof dat dit goed gaat gaan. Yasmine gaat ook naar jou luisteren.”

Cindy: En in de ideale wereld zouden wij dat veel meer moeten kunnen doen. Omdat voor kinderen is dat soms heel onduidelijk. OCJ, SDJ, wat doe jij dan juist anders?

Nele: Ja, voor een kind maakt dat niet uit.

Yasmine: Neen, plus ook, er zijn soms ook wel wissels van consultants binnen dezelfde dienst, voor kinderen is dat soms onduidelijk. En dan is het des te beter dat je dat op die manier kan doen.

Nele: En mochten wij aan de kinderen kunnen vragen wat dat moment voor hen betekend heeft? Wat denk je dat zij zouden zeggen?

Yasmine: Ik vind dat een heel moeilijk, omdat op dat moment al die kinderen in crisis zaten. Wij weten dat kinderen in crisis heel weinig opnemen. Het zal wel iets voor hen betekend hebben. Maar ik denk dat het net door die crisis heel moeilijk is om in te schatten, wat heeft dat betekend voor hen?

Cindy: Het was inderdaad heel emotioneel. Maar wat ik mij wel nog herinner, het oudste meisje was toen 10 jaar. Ik weet wel dat ik tegen haar zei, “het is goed”. En dan kwamen plots die tranen. We hebben samen nog kleertjes gesorteerd, want het was daar één boel. Maar ik denk dat het voor haar goed was dat zij die boodschap kon krijgen, “het is goed, het is goed zoals het is”. En het feit dat zij zich de hele tijd al sterk gehouden had, ook voor die kleintjes, want zij had daar echt een zorgende rol. En toen kwamen die tranen. En toen: “het is goed meisje, ween maar eens goed”.

Cindy: Echt wel de boodschap, “je mag ook verdrietig zijn. Je hebt net van je mama afscheid moeten nemen. Het is onduidelijk wanneer je ze zal terug zien.” En op dat moment het kind mandaat geven, “ok, laat het maar gaan.”

Yasmine: Het was ook zo mooi. Ik weet nog toen we in het crisispleeggezin toekwamen dat de zus het jongste kindje kon meesturen van “het is ok, je mag mee met die mevrouw.”

Cindy: Ik vond dat ook, als zusje. Maar ik denk dat zij dat ook maar kon doordat wij haar die geruststelling hebben proberen geven.

Yasmine: Ze geeft op dat moment aan haar zusje het mandaat om mee te gaan met een wildvreemde vrouw. Die natuurlijk gescreend was door pleegzorg. Maar ja, een kind van 10 weet dat niet. En eigenlijk geeft zij op dat moment mandaat aan haar zus, “ga maar, het is ok.”

Cindy: Dat was mooi, he. Ik denk dat zij haar anders ook heel dicht bij haar zou gehouden hebben. Want zij had ook die zorgende rol.

Nele: En wat denk je dat daartoe bijgedragen heeft, dat zij dat toch heeft kunnen zeggen?

Cindy: Misschien ook die geruststelling. Ook al zaten zij in crisis. En, ik weet het niet, misschien dat ik er toch ook als vertrouwde persoon bij was. Want, “eigenlijk mag je dat hier vertrouwen. Het is goed.”

Yasmine: Want ik weet niet of dat zou gelukt zijn als ik met haar alleen zou zijn geweest. Zij kende mij ook niet. Terwijl Cindy kende ze wel. Dan is dat het kleine stukje vertrouwen waardoor zij wel gezorgd heeft dat het kon.

Cindy: En dat merk je heel sterk bij kinderen, laat er toch iemand meelopen. Gelijk welke weg dat er moet gegaan worden, ze gewoon vasthouden. Ik ben daar weer met mijn trajectbegeleiding. Dat is zo belangrijk, vooral naar die kleintjes. Zij gaan echt nog zo naar die gezichten. Het is soms domweg die doos met duplo's die je mee hebt. Maar het is voor hen een herkenningspunt. Terwijl oudere kinderen of volwassenen gaan meer luisteren naar wat er gezegd wordt. En daar kan je gemakkelijker die transfer maken. Voor kinderen zit het soms in die kleine, voor ons banale dingen, maar voor hen herkenbaar.

Yasmine: Ik wil daar wel efkes op inpikken. Als het van OCJ naar SDJ komt en wij kunnen zo een overdracht doen, kunnen kinderen inderdaad wel zeggen, "Ah, maar jij bent zoals die mevrouw met de duplopoppetjes die al eens geweest is bij mij." Dat is vaak een herkenningspunt voor hen. "Die mevrouw heeft toen dat en dat gezegd, ga jij dat ook doen? Praat jij ook met mijn mama en papa?"

Cindy: Dat is zo herkenbaar voor hen. Het gebeurt ook dat zij soms geen naam meer weten. Meestal gaan wij ook naar de school voor de kinderen. Dat is een vertrouwde omgeving. Maar het gebeurt ook dat zij eens naar hier moeten komen. En ja, "dat is die mevrouw van Ieper." Ok ja, dat is dan hun link. Maar je bent daar herkenbaar in en dat is belangrijk.

Nele: het is een schrijnende situatie, daar niet van, maar in die schrijnende situatie kan je wel lichtpunt zijn voor die kinderen. En dat is wel gebeurd. Natuurlijk wil je het anders, dat zij samenblijven.

Cindy: Ik denk dat de sterkte ook was dat de kinderen allemaal samen waren. Eigenlijk had ik alle kinderen ook allemaal apart gezien. Ik probeer altijd de kindjes apart te spreken. En dat lukt meestal wel. En voor mij was het ook de eerste keer dat ik ze ook echt allemaal samen zag. En zij wisten ook niet wie er wat gezegd had. En ik denk dat zij ook de boodschap kregen, dat is hier het gemeenschappelijk verhaal.

Nele: En wat heb je dan precies gedaan op dat moment?

Cindy: Ik denk dat wij toen verteld hebben, dat wij ook heel goed weten, eigenlijk ging dat over verschillende vlakken. Er was daar ook een seksuele onveiligheid. Ofwel waren kinderen slachtoffer, getuige. Wij hadden ook de basiszorg die niet in orde was. Echt alles eigenlijk. Ik denk dat wij dat ook vernoemd hebben naar hen. "Waar hebben jullie wel recht op?" Ook rond het seksuele. Want dat is niet ok. En ook vooral dat wij kunnen zeggen hebben, "kijk, wij weten dat mama jullie heel graag ziet. Wij weten dat mama jullie graag heel dicht bij haar wil houden. Maar eigenlijk hebben jullie niet de hulp kunnen krijgen die jullie nodig hebben. Mama heeft veel verteld aan iedereen. Maar het zorgde er ook wel voor dat het niet lukte om jullie de hulp te geven die jullie nodig hadden. Dat jullie niet op school geraakten. Dat jullie geen nieuwe schoentjes kregen. Dat er geen eten kwam. Dat er ook erge dingen met jullie gebeurden." Je zag wel bij die oudste kinderen de herkenbaarheid. Bij die kleintjes, voor hen is dat nog iets anders. Maar ik herinner mij van dat kindje dat toen juist naar school ging, er was daar ook een papa weggehaald uit het gezin, en ook misbruik naar één van die oudere kinderen. Dat zij vroeg, "Waar is mijn papa nu?" En dat was het antwoord dat zij wilde, hoe klein zij ook was. Ok, dat was dan op haar manier.

Ik denk dat dit het stuk is dat ik mij ervan herinner.

Cindy: Zoals ik daarnet al zei, ook het feit dat alle kinderen wel in de ruimte aanwezig waren. Niet alleen de oudsten maar ook die aan het spelen waren. We weten van kinderen dat hoe klein zij ook zijn, zij vangen altijd wel iets op. Heel vaak hebben wij ouders die zeggen: "Zij liggen in hun bedje.

Zij hebben dat niet gehoord.” Als er bijvoorbeeld intrafamiliaal geweld is. Maar dan kunnen wij wel zeggen tegen de ouders, hoe klein zij zijn, er is altijd wel iets dat zij horen. En daarom is het zo belangrijk, hoe jong zij ook zijn, dat er verhaal naar hen wordt gebracht. Ouders schrikken daar soms van. “Hebben mijn kinderen dat naar jou gebracht? Wij dachten dat zij dat niet hoorden. Dat zij in hun bedje zaten. Of dat zij buiten aan het spelen waren.”

Cindy: En ik denk dat wij er moeten blijven bij stilstaan, hetgeen wij doen, sowieso zet je iets in beweging. Onze gesprekken gaan heel diep. Wij zijn ook niet te therapeuten en diegenen die wekelijks in gesprek kunnen gaan met die kinderen. Voor mij als consulent blijft dat heel moeilijk. Wij gaan heel diep om te weten over wat gaat dit en waar moet dit naartoe. En in heel de Signs of Safety gedachte is dat zo iets heel moois. Maar tegelijkertijd zo broos, zo breekbaar. Wij trekken daar ergens een lade open. Wij kunnen niet goed vasthouden en wij weten niet altijd wat er ook mee gebeurt. Heel vaak kunnen wij ook niet het antwoord bieden dat nodig is. Concreet vandaag zit ik met een schrijnende situatie waarbij het een beetje gelijklopend is. Maar waarbij het meisje niet zo een geluk heeft. Het crisisbed stopt, er is geen mogelijkheid. Zij moet na 14 dagen terug naar huis. De stem van het kind is zo belangrijk en deze willen we steeds weer beluisteren, we willen ons betrouwbaar opstellen. Maar als de maatschappij niet het noodzakelijke antwoord kan bieden voor dat kind en we noodgedwongen een kind terug naar een onveilig thuis moeten sturen. Dat is niet uit te leggen. Hoe ik dat vanavond ga uitleggen aan dat meisje, ik weet het zelf nog niet. Er is daar geen antwoord op. Dat is ook iets, luisteren naar kinderen. Als er nood is, moet er een antwoord komen. Wij staan daar ook heel zwak in. Dat vind ik immens lastig, naast de mooie verhalen.

Yasmine: Dan komen wij terug bij die betrouwbaarheid. Dat is zo belangrijk, maar hoe betrouwbaar kom je nog over bij een kind als je het niet kan waarmaken om hen in een veilige situatie te brengen, doordat er plaatsgebrek is. Overall, voortdurend moeten wij tegen mensen die een hulpvraag hebben, zeggen “sorry meneer, mevrouw, jongere, voor die hulp gaan jullie misschien nog 1, 2 3 of misschien zelfs 4 jaar moeten wachten.”

Cindy: En vooral, als ik nu denk aan het kind dat ik voor ogen heb, broertjes en zusjes hebben wel nog een opvang, maar voor dat ene meisje is er niets. “Waarom ik en niet de anderen?” Er bestaat daar geen uitleg voor. En ik moet ook heel vaak zeggen, “Ik wil dat ook helemaal niet en dit is inderdaad helemaal niet eerlijk.”. Maar, dat staat dan haaks op luisteren en proberen te handelen. Ik denk dat wij altijd proberen en dat is nu vanavond proberen zoveel mogelijk afspraken te maken in de hoop dat het een beetje ok kan verlopen. Maar eigenlijk weet je dat het niet goed is. Dat is ook het moeilijkste om uit te leggen aan het kind. Op dat moment moet je er naartoe en moet je de uitleg geven. En daar breekt je hart van. Dat is zo. Ik was nu eufiek aan het denken, hoe doe ik nu ‘word and pictures’ daarrond. We hebben een heel mooie in deze situatie, waarom de kindjes niet meer thuis kunnen wonen. Maar hoe leg ik daar in uit, “maar eigenlijk moet je toch weer naar huis.” Of hoe leg ik uit, het was broertje deze week, “je bent nu 2 weken daar geweest, en je moet nu weer naar een andere plaats”. De enige vraag die ik kreeg, dat was een kind van 6 jaar, “wat heb ik gedaan? Waarom word ik nu weer gestraft?” “Jij wordt niet gestraft, jongen. Maar er is hier nu geen plaats.” “Er is daar wel plaats. Ik heb daar vannacht geslapen in dat bedje. Ik geloof jou niet”. En dan moet je toch, over je eigen grenzen, die jongen in je auto krijgen om dan weer naar een ander bed, een ander plaatsje, waarvan wij weten, woensdag komt het weer op ons pad. Wat wordt het woensdag?

Als ik iets wil zeggen over de stem van het kind, dan denk ik, luister er naar, want daarover gaat het. Dat zijn mee hechtingsproblematieken die wij mee in stand houden.

Yasmine: Ik had het deze week ook nog, in een gezin, een mama die zei “jullie willen dat ik stabiliteit heb in mijn leven, dat ik een vaste partner heb, dat ik een vaste woonplaats heb, maar het enige wat jullie doen, is gewoon voortdurend mijn kind van plaats naar plaats laten gaan, omdat er geen vaste plaats is. Hoe willen jullie dan dat ik stabiliteit heb?” Ja, dan slaat zij de nagel op de kop. Een kind heeft altijd recht op uitleg. Maar dat zijn ook de momenten dat wij geen uitleg kunnen geven. Maar ook dat er geen rust is of houvast om het kind de uitleg te geven over zijn eigen situatie. Want dat mogen wij ook niet vergeten, als een kind er uit gaat, moeten wij dat kunnen duiden. Duiden kan, als het kind tot rust kan komen. Dan kan het binnenkomen. Anders blijft het allemaal hangen. Maar wij kunnen die rust niet geven aan die kinderen. Dat is moeilijk.

Nele: Wat doe je dan op zo een moment?

Cindy: Op zo een moment, toch het verhaal brengen. Maar ik weet dat het wellicht niet binnenkomt en ik weet dat ik het opnieuw moet herhalen. En ik zal dat ook blijven herhalen. Dat kind heeft daar recht op. Maar het probleem is dat er ook niemand anders is om dat verhaal mee op te vangen. Als consulent zitten wij niet constant naast het kind. Wij komen efkes en dan is het belangrijk dat iemand het mee kan vasthouden met het kind. “Wat is er hier gezegd geweest? Wat zijn die tekeningen? Wat betekende dat nu ook weer?” Maar als een kind in een crisisbed zit, is dat er niet. Is er niemand die dat mee kan vasthouden. Dat is van, wij willen het wel maar wij kunnen het allemaal niet.

Yasmine: Dat wordt soms letterlijk zo gezegd: bed, bad, brood. En ja, een kind heeft op dat moment niemand als houvast. Zij kunnen niet naar dezelfde school want die crisisplaatsen zijn vaak over de hele provincie verspreid. Iedere keer naar een nieuwe school. Sommigen om de twee weken naar een nieuwe school.

Cindy: Of niet meer naar school kunnen. Ik had 4 kinderen op 1 september die niet naar school konden. Terwijl ze zo graag zouden willen. Dan zit je maar aan de andere kant van de provincie.

Yasmine: En dan vaak ook nog een plaats waarvan ouders er niet geraken om op bezoek te gaan, omdat het zodanig ver is. Dat die kinderen zich dan alleen voelen.

Cindy: En ja, wat doe je dan op dat moment?

Yasmine: Vaak zie je ook bij een overbrenging dat een kind zich gaat vastklampen aan jou. Als consulent, dat gezicht dat je weer ziet. En dan denk je, eigenlijk moet jij je niet aan mij kunnen vastklampen. Eigenlijk moet jij je kunnen vastklampen aan een goede begeleider die efkes een weg gaat met jou. Of nog liever, mensen binnen jouw netwerk. Maar die er dan ook niet zijn, omwille van andere keuzes die je moet maken. En dat is moeilijk! Aanwezigheid, betrouwbaarheid, beschikbaarheid, maar eigenlijk weet ik niet wat het nog allemaal moet worden. En voor die kinderen, ik vind dat je ze gelijk moet geven. Je bent niet betrouwbaar. Je zegt, “je hebt een bedje, dat je even tot rust mag komen. En dan moet ik weer weg.”

Nele: Dat is de andere kant van het verhaal. Maar toch, in dat moeilijke werk, in die moeilijke omstandigheden doe je mooie dingen om kinderen mee op weg te nemen. Helemaal terecht en ergens moet dit ook meer gezegd worden.

Cindy: En dat stukje, als ik vanuit het OCJ-verhaal vertel, is het zeer moeilijk als het op dat moment moet overgaan naar het parket en jeugdrechtbank. Ik denk dat wij nog de luxe hebben dat het meestal vlot gaat. Maar wij hebben ook andere parketten waarbij het heel lang kan duren eer een consulent komt op de jeugdrechtbank. Of dat het dossier op het bureau van de jeugdrechter komt.

En dat is zo moeilijk, wat betekent dat dan voor die kinderen. En eigenlijk valt daar dan ook niets over uit te leggen aan hen. En dat zijn de dingen in het dagelijks werken, waarin je zegt, dat is onrecht dat kinderen wordt aangedaan vanuit de systemen waarin wij werken. Evenzeer, kinderen die in een crisisbed moeten kunnen blijven, maar toch moeten weggehaald worden omdat er geen alternatief is. Dat is onrecht dat wij aandoen. En dan kunnen wij heel veel zeggen over de stem van het kind. En dan gaan wij die stem gaan beluisteren. Maar daar blokkeert het op. Ik heb er ook geen antwoord op, alleen kwaadheid en blijven doorbijten. En op alle deuren kloppen waar maak kan. Want ik weet niet, dat is hoe wij het voelen, maar ik weet niet of het ook zo duidelijk is voor de 'hogere regionen' hoe het in de praktijk is. Ik ben woensdag nog een kind iets moeten uitleggen, vanavond weer. En dat is de uitdaging, hoe blijf ik dan connectie houden met dat kind.

Nele: En dat is iets waar jij invloed op hebt. Op die andere zaken kan je terecht heel kwaad worden. Het is onrechtvaardig. Maar ik denk dat we allemaal moeten kijken, waar kan ik invloed op hebben om het toch zo goed mogelijk voor dat kind te kunnen betekenen.

Cindy: Dat is waar, maar dan sluit ik aan bij de opmerking van Yasmine, wij hebben ook niet altijd de tijd daarvoor, maar wij maken die tijd daarvoor. Maar ook dit gebeurt niet tussen 9 en 5 uur. Dat zijn de momenten 's avonds, de middagen.

Yasmine: Daarin zien wij ook wel dat heel veel consultants daarin uitvallen. Om iedereen mee te betrekken, dat is geen 'nine to five'. En om dan al het papierwerk, documenten en vragenlijsten in te vullen, ja...

Cindy: Maar dat zijn ook de dingen die niet gemeten worden. Al de andere dingen worden gemeten, Domino en zo. Ga je in gesprek met dat kind, hoeveel keer ga je in gesprek, geef je een mooie uitleg, wanneer doe je dat? Terwijl dat eigenlijk de kern van de zaak is.

Yasmine: En dit moet gemeten worden.

Nele: We zullen zeggen dat dit in Domino moet opgenomen worden (gelach).

Cindy: Ja, soms hebben wij de moed niet meer om te registreren.

Nele: En dan kunnen de 'hogere regionen' niet zien, niet weten... Ik snap wel wat je zegt. Want eigenlijk zouden wij moeten meten wat telt. En wat telt er?

Cindy: En Domino is nog niet in orde in dat dossier. Ik heb daar een maand mee rondgelopen.

Yasmine: En dan kan je niet...

Cindy: Jawel, ik kan wel, maar ik weet niet wanneer.

Soms vind ik het wel mooi, jongeren die mij nog eens aanspreken op straat. Waarbij ik denk, fantastisch dat je mij nog herkent. Soms herken ikzelf hen nog met moeite. Zijzelf beginnen zelf met hun naam en hun situatie waarbij ze soms kunnen verwijzen naar de meest moeilijke momenten. Je hoort hen soms letterlijk zeggen, hoe kwaad ze waren rond bepaalde stappen. Na jaren zeggen ze je dan, "gelukkig dat je dat gedaan hebt voor mij, het is echt wel nodig geweest."

Nele: Die 3 die bij jou in de auto zaten, jij hebt impact gehad.

Yasmine: Maar wij zien dat vaak niet meer. Het is herkenbaar wat je zegt. Ik kreeg onlangs een berichtje van een meisje. Ze is ondertussen zelf meerderjarig, heeft een kindje. Zij was vaak heel kwaad op mij. Zij moest vaak naar een gesloten setting. En nu zegt zij, "Eigenlijk ben ik wel blij dat

jij er voor mij bent geweest.” Veel mensen vragen waarom ik dat blijf doen, consulent zijn. Want het is toch wel heftig. Maar dat zijn de momenten waarbij ik denk, wij kunnen echt wel het verschil maken.

Cindy: Daar hebben wij weer die betrouwbaarheid en het consequent handelen. Doen wat je gezegd hebt dat je zal doen, ook al is dat keihard. Eigenlijk merk je dat dit werkt. En daarop komen zij later terug. Waar ik over spreek is nog de comité-werking. In die zin, dat wij een langer traject gingen met jongeren. Ik denk ook, als wij het hebben over de stem van kinderen en de korte trajecten dat wij moeten lopen. Dat wij daar ook weer heel wat hiaten hebben. Niet alleen op het moment dat een dossier moet overgedragen worden naar jeugdrechtbank, maar ook bij het afsluiten. Want wij vertrouwen erop dat de hulpverlener die verder opvolgt, dat deze mee zal blijven vasthouden. Wij hopen dat. Maar soms zien wij, dat kinderen later weer opnieuw worden aangemeld waarin dit niet gebeurd is. En waarin die hulpverlener noodgedwongen is moeten wegvallen. Ik denk aan de CLB-medewerker die een heel goede intentie had. Die echt keihard mee op weg ging. Maar ouders beslisten op een bepaald moment om te veranderen van school. En dan zie je weer vanalles gebeuren. En dat vind ik ook wel iets om keihard over na te denken. Ok, onze diensten, het is goed dat wij er kort zijn in het leven van een kind, enerzijds. Als je niet in bijzondere jeugdzorg moet zitten, moet je er ook niet in zitten. Maar tegelijkertijd moet er de garantie zijn dat wat nodig is in het leven van een kind moet kunnen vastgehouden worden.

Nele: Maar dat is het spanningsveld want die ouders hebben het recht om te beslissen.

Yasmine: Ik denk ook aan een andere situatie waarin kinderen dat zo expliciet kunnen tekenen. Wat zij horen maar ook wat zij denken dat er aan het gebeuren is. Het is soms nog heftiger dat dit bij hen binnenkomt.

Cindy: Ik had bijvoorbeeld een meisje die aangaf, “Ik vind het erger om in mijn bed te liggen, want dan kan ik mama niet beschermen. Dan kan ik niet ertussen staan. Want als ik ertussen sta, gaat papa niet slaan. Maar als ik in mijn bed lig, dan kan ik mama niet beschermen.” En dat meisje zag het zitten om dat aan mama en papa te brengen. En dat kwam echt wel binnen bij hen.

Cindy: Ik denk ook nog aan iets anders. Soms zit het ook in de concreetheid hoe kinderen dingen brengen. In die situatie, er was dan ruzie geweest. Papa was dan buitengesloten. En hij probeerde op alle mogelijke manieren binnen te komen. En eigenlijk ging dat kind zeggen en tekenen, “Er was gebonk op de ruit. Honderd keer, neen, duizend keer, neen, hoe noemt dat dan?” We hebben dat dan efkes proberen te tekenen. En aan mama en papa gezegd. En zij zeiden: “Ja, maar zij was toch aan het slapen?” Het is dan zo in die concreetheid. De kinderen horen dat gebonk en dan merk je, door je wagonnetje ergens te kunnen aan vasthangen naar die ouders toe, want “er was geen ruzie” geweest voor hen. Dan kan je daarover babbelen. Want als het dan gaat over dat geklop op die ruit en wat het ook geweest is op dat moment, dan zie je wel twee ouders naar elkaar kijken, “het is inderdaad wel zo”. En dan ben je wel vertrokken. Zij kunnen soms, “mama had echt bloed hier en broer dat”, waardoor je die mensen ook meetrekt naar de concreetheid van de situatie die zich heeft voorgedaan. En, dan zie je wel vaak beweging bij de ouders. Het is zo krachtig wat de kinderen dan gebracht hebben op hun kinderlijke manier. Ik denk dat als volwassene, dat wij dat niet zo concreet zouden brengen. Wij denken daar niet aan. Maar een kind heeft dat gezien.

Nele: Ik vind dat wel knap, door wat jullie zeggen, jullie spreken niet alleen met die kinderen. Maar hoe jullie er ook telkens weer in slagen om dat naar die ouders terug te brengen. Ik vind dat echt knap.

Cindy: Dat lukt niet altijd. Maar de momenten dat het lukt kan je echt wel verder en soms meer aan de slag met ouders dan voorheen. Het is soms pas dan dat ouders beseffen, “er gaat hier iets moeten veranderen.” Dat is een heel krachtige hefboom. In het pv staat er “dat en dat en dat”. “Maar neen, dat is niet waar, dat is overdreven.” Maar een kind die iets brengt, dat is wat heel veel ouders raakt. En met die ouders kan je aan de slag. Ik geloof erin. En, zij komen zelf vaak tot oplossingen. Zo mooi, zo krachtig. Af en toe heb je ook ouders waar het vanaf regent. Maar goed, dat zijn dan andere mensen. En dan weten wij ook, dat gaan andere wegen moeten worden. De appel die de kinderen doen. Eigenlijk doen zij een serieus appel.

Cindy: Ja, wij weten dat het werkt, als wij samen met de kinderen het verhaal brengen. Of de kinderen het verhaal laten brengen en wij zijn er bij. Wij weten, dat werkt. We zien dat dit echt een meerwaarde heeft. En wij proberen dat ook echt wel te doen. Er zijn vaak kinderen die zeggen, “wij zien dat niet zitten.” Maar dan proberen wij toch met hen in gesprek te gaan, “Hoe zouden wij dat toch kunnen doen?” Zonder dwang te leggen. Maar echt door met hen in gesprek te gaan. Het is zo vreemd, maar eigenlijk willen kinderen vaak wel dat gesprek aangaan. En dat merk ik ook vaak bij aanmelders of mensen die daar nog niet zoveel ervaring mee hebben, die schaamte. En, “dat gaat nog niet lukken, ze gaan niet willen.” Maar neen, het is juist het omgekeerde. En, ook op hun kinderlijke manier. Ik denk dan aan een alcoholproblematiek, dat een kindje aan het tekenen was, zo een kronkeling. En ik begreep het niet. “Als papa in de auto zit en gedronken heeft, dan rijdt die zo. En dan gaat hij in de gracht rijden en dan ben ik zo bang.” Nog maar gewoon met papa, hij zegt “ik drink niet”. “Kijk papa, dat is hetgeen dat gebeurt. Dat is hetgeen waar je kind bang voor is. Dat je een accident gaat hebben.” En ik weet nog, die man begon echt te wenen. “Kijk, ik ga er wat moeten aan doen.” Ik denk dat wij duizenden voorbeelden hebben, die voorbeelden die het zo mooi maken. En dat zijn ook vaak dingen waar wij niet zo een heel actieve rol moeten blijven in spelen. Omdat mensen ook zelf tot het besef komen dat er iets moet veranderen. En vaak zie je ook wel een last van hun schouders vallen als kinderen dat kunnen brengen naar hun ouders. Want dat is vaak iets waar zij zelf al hebben over nagedacht, “Hoe zou ik dat kunnen zeggen tegen mama of papa dat ik dat niet fijn vind.” Maar als je hen de tools geeft, om dat samen te kunnen doen. Of om te tekenen, soms denken zij daar niet aan. “Misschien moet je tekenen. Misschien gaan mama en papa het dan wel begrijpen.” Ja, dan zie je soms echt wel een last van hun schouders vallen. Niet alleen van de kinderen, maar ook soms van de ouders. Soms leeft het, het is er en ze kunnen er zelf ook geen weg mee. En dat zij soms die laatste duw nodig hebben om er wel iets mee te doen. En dat zijn ook soms aanmeldingen waarvan hulpverleners zeggen, “Papa of mama wil niets doen aan die alcoholproblematiek.” En dan vragen zij aan ons, “zij moeten in opname.” Dat is niet wat wij doen. Maar goed, simpel gaat ook, hé en dat is waardoor wij op weg geraken.

Nele: Hoe moet ik mij dat voorstellen, zeker ook bij die jongere kinderen? Die gaan misschien niet mee om het zelf te zeggen aan de ouders?

Cindy: Je kan daar afspraken rond maken met kinderen. Bijvoorbeeld, “Is het ok dat ik eens kom op woensdagnamiddag als jij ook thuis bent? Dat jij dan misschien aan het spelen bent, en dat ik dat vertel ondertussen aan mama en papa. Dat mama en papa ook weten dat ik jouw verhaal ken? Of zit je er liever bij?” Of afspraken maken over wat erna, als wij weten dat dit een grote impact zal hebben op de ouders. Wij weten dat er misschien een kans op agressie is, dan kunnen wij afspraken maken. “Kan ik jou misschien erna meenemen naar tante, of nonkel? Of moeten wij de burens op de hoogte brengen?” Dat zij weten dat het kind naar daar kan gaan. Of wie kan ik bellen? Ik denk dat dit heel belangrijk is. Dat we het aan de ouders gaan zeggen, maar dat je een plan B hebt. En dat je altijd dat plan B ook met hen overloopt. Sommige kinderen vragen dat ook “mag ik dan mee met jou, als jij

dat vertelt hebt aan mama en papa?” En dan moet je zeggen “Je kan niet mee met mij, maar wij kunnen wel een oplossing zoeken. We kunnen wel zoeken of je bij iemand terecht kan die jou ook goed kent. Tot dat het weer een beetje gekalmeerd is.” Ik denk dat dit heel belangrijk is, dat je het niet enkel vertelt, maar heel duidelijk met kinderen aan de slag gaat over wat erna.

Yasmine: Voorbereidingen zijn super belangrijk. En ik hoor je ook mooi de link leggen naar netwerking.

Cindy: Ik denk ook aan een situatie waarbij het kindje zei, “ik wil het zelf doen met mama. En ik wil daarbij echt wel bij zijn. Maar met stiefpapa, dat durf ik nog niet zo goed.” En dan hebben wij ook gezegd, “dat is niet zo erg. Maar wie kan er dan ook nog bij zijn die dat dan later naar stiefpapa zou kunnen?” En eigenlijk zijn wij gestart met mama, het meisje en een netwerkfiguur. En eigenlijk hebben wij dat samen overlopen. Bij mama is dat niet zo goed binnen gekomen. Het is niet altijd een succesverhaal. Mama is ook iemand met een eigen problematiek. Wij hadden ook het gevoel dat het er vanaf liep, hoe heftig het op dat moment ook was wat het kindje bracht. Maar het was dan de netwerkfiguur die dan heel sterk zei naar mama, “Heb jij wel goed gehoord wat je kind hier gezegd heeft?” Indien ik dit had gezegd, zou dit niet zo zijn. Maar het feit dat de netwerkfiguur dit nog eens aan mama kon duiden, “dat is hier heftig.” En in het volgend gesprek gaan wij wel stiefvader proberen te betrekken. Dat vond ik mooi hoe een netwerkfiguur het verhaal van het kind mee vastnam. En eigenlijk is die netwerkfiguur nog eerst bij mama en stiefvader geweest. Wat hier aan bod is gekomen en op basis van het verhaal van het kind, dat heeft ervoor gezorgd dat stiefvader ook bij ons is gekomen. Wij kunnen eigenlijk het verhaal van het kind, met de link van de netwerkfiguur, die het meisje ook heeft meegenomen naar huis. Maar waarbij wij hebben afgesproken, als wij het gesprek nog verder gaan doen, dan gaat het meisje mee naar haar.

Dat zijn de mooie verhalen vind ik. En toch geraken wij op weg. Dat was iemand waar politie niet binnen geraakte. Die wou met niemand spreken. Die man zei hier ook op gesprek, “Ik moet iets doen aan die agressie, hé.” Ondertussen is hij zelfs gestart met een training, zonder dat wij gezegd hebben dat het moet. Mama is nog een ander verhaal. Bij mama druipt het er nog wat vanaf. Maar ondertussen hebben wij stiefvader mee.

Yasmine: Dat zien wij wel, als de zorgen kunnen mee gedragen worden door het netwerk, kan dat ook voor kinderen al een last van hun schouders zijn. Omdat zij ook weten dat oma, of nonkel of tante of de burens de ouders gaan aanspreken als het opnieuw zo wordt.

Nele: Het geeft ook vertrouwen aan kinderen, als zij iets zeggen kan het ook goed aflopen.

Cindy: En dat is ook belangrijk omdat nog eens te zeggen aan de kinderen met de netwerkfiguur erbij, “eigenlijk willen wij dat je het ook zegt aan die persoon. Kijk, mama zit erbij. Mama hoort ook dat wij dat ook willen. En dat is ok.” Dan verruim je ook een beetje hun wereld want wij zijn er ook niet altijd. En meestal ook niet op momenten dat het nodig is.

Nele: En wat je zegt, door hierbij stil te staan, wat leer je hieruit voor jezelf als consultant voor de toekomst?

Yasmine: Ik denk dat het heel belangrijk is om in de rush waar wij heel vaak in werken, om af en toe momenten te nemen om hier echt wel bij stil te staan. Om stil te staan bij, hoe kan ik de stem van het kind hier mee inbrengen? Hoe vaak ouders ook roepen, dat hun stem gehoord wordt. En dat kan vaak wel op een team of een casusvergadering. Dan vind ik dat er veel meer dan vroeger wordt stilgestaan bij de stem van het kind. Er is altijd wel een collega die zegt “ja maar, wat vindt dat kind

ervan?” Of “heb je al met dat kind en die ouder samen gesproken?” Dat zijn wel van die momenten waarbij wij daar voortdurend aan worden herinnerd. De stem van het kind is heel belangrijk.

Cindy: En blijven ook meenemen in je evaluatie. Altijd van bij het begin. Maar wij moeten ook alert blijven dat wij hen meenemen in de evaluatie. En dan is ook het beste het gesprek met hen alleen. Ik geloof er niet altijd in dat wij op huisbezoek gaan en iedereen zit dan samen rond de tafel in de living.

Yasmine: In sommige situaties kan het heel waardevol zijn, maar soms is het nog altijd belangrijk om het kind alleen te zien en ook op neutraal terrein. Op school te horen, of ergens waar zij niet bij papa, niet bij mama of niet bij een derde zijn.

Nele: En zolang het opnieuw in verbinding gebracht wordt met elkaar.

Cindy: Ik vind dat wij kunnen blijven leren van kinderen. Ik ben ondertussen al even aan het werk. Maar er zit ook zo een evolutie in. De 10-jarige van vandaag is niet de 10-jarige van vroeger. En binnen enige tijd is dat nog een andere 10-jarige.

Yasmine: En ik vind dat kinderen je ook echt wel doen nadenken. Met wat zijn wij eigenlijk bezig? En een kind dat zegt “Maar ja, Yasmine, ik ben hier nu al zolang geplaatst. En eigenlijk, het liefst van al wil ik zo graag naar huis. Maar omdat mijn mama of papa niet willen doen wat jij vraagt, of wat de jeugdrechter vraagt, daarom moet ik hier nog blijven?” Ja, dan denk je daar ook wel over na, eigenlijk is dat ook wel een soort hiaat. Als het slecht gaat thuis, en zo slecht dat er onveiligheid is, dan moeten de kinderen er uit. Wij straffen de kinderen vaak. Terwijl de kinderen moeten dan naar een andere school vaak, kunnen hun hobby’s niet meer verder blijven doen, kunnen niet meer met de vriendjes in de buurt spelen. En dat zie ik wel als hiaat. Wij zouden nog meer met de ouders moeten kunnen doen. Terwijl wij dat erg proberen. Maar soms kunnen kinderen dingen zeggen waarbij je wel stilstaat, waar zijn wij mee bezig?

Cindy: Of dat wij dingen samen moeten kunnen, ouders en kinderen. En dan denk ik, sommige ouders gaan het ook niet kunnen. Want dat percentage blijft hoog. Ik denk dat wij daar niet naïef in mogen zijn. Het zijn misschien ouders die nog wel krachtig kunnen zijn als het samen met iemand anders kan. Als er is wel iemand in de buurt is die het even kan overnemen. Maar wij weten, er zijn veilige momenten samen.

Yasmine: En wij zien ook veel meer, bijvoorbeeld in voorzieningen, als er bijvoorbeeld een baby’tje geplaatst wordt. Vroeger was het ondenkbaar dat ouders dagelijks kunnen langs gaan, badje kunnen geven, mee het flesje geven. Of dat er heel wat voorzieningen zijn die een contextappartement hebben. Of bijvoorbeeld een voorziening waar ik nog mee heb samengewerkt, die een caravan hadden op het domein en waarbij de ouders wel konden blijven slapen samen met hun kinderen. Het was niet mogelijk om hen thuis te laten slapen. Maar dat zij wel het gevoel konden hebben, ondanks het feit dat wij wisten dat de kinderen wellicht niet meer naar huis kunnen, dat zij wel dat gezinsmoment kunnen hebben met ouders. En wij zien dat voorzieningen daar meer en meer over nadenken.

Cindy: Dat iedereen mee actief bouwt, en dat kinderen niet geparkeerd worden. En ik vind dat voorzieningen daar al heel mooie dingen in doen. Ik hoop dat ook pleegzorg meer mooie dingen zou kunnen doen. Want dat zijn de groep kinderen waar de indicatie vaak is, dat de kinderen niet terug naar huis kunnen. Maar ouders blijven ouders en de kinderen blijven kinderen van mama en papa. Dit moet ook meer kunnen vastgepakt worden. Ik denk dat dit zo belangrijk is. Want op het einde

van de rit keren ze toch op een of andere manier terug. En het is zo belangrijk dat wij iets van basis kunnen leggen. Dat zij ook heel goed weten, “wie is mijn papa, wie is mijn mama? Wat zijn hun krachten? Maar waarom loopt het ook soms zo moeilijk?” En dat wij hen mee oplossingen of wat veerkracht kunnen aanreiken. “Dat zal je mama en papa blijven. Dat zal hun werkpunt blijven. Maar hoe kan jij daar in je leven proberen sterk genoeg in staan om daarmee om te kunnen?” Want wij verdwijnen op een gegeven moment. En die kinderen worden ook volwassen, maar zij blijven geconfronteerd met dit soort zaken. Ik denk dat wij daar ook moeten blijven aandacht voor hebben. Voor die veerkracht op dat vlak. En dat kan ook maar in contact met hun ouders. En ik vind dat er een mooie evolutie is aan het komen. Maar het moet in alle hulpverleningsvormen.

Yasmine: En het kan nog beter.

Nele: En als jullie nu denken aan “stem aan kinderen geven”, die laten weerklinken en weer te geven, welke tips zou je nog geven?

Cindy: Wees niet bang om te doen! Zet je op de grond bij die kindjes, hoe klein ze ook zijn. Gebruik materiaal.

Yasmine: Ga wandelen, als ze blokkeren als ze rechtover jou zitten. Ik heb dat onlangs gedaan. Een meisje wou niet praten met mij. En de voorziening ligt aan zee. Ik ben met haar gaan wandelen in de duinen en gaandeweg begon zij te vertellen. Ik dacht, dat moeten wij meer kunnen doen. Probeer het op een andere manier. Denk out-of-the-box. Dat is heel belangrijk. Heel vaak zien wij hen recht tegenover elkaar aan tafel. Maar bij veel kinderen werkt dat niet.

Cindy: En blijf proberen. Het is niet omdat het de ene keer niet lukt, dat het de volgende niet zal lukken. Laat niet los, laat ze niet los.

Yasmine: En ik vind het ook zeer belangrijk om aan andere mensen mee te geven, stel je eens in de plaats van het kind. Er komt daar een wildvreemde met je spreken over de problemen die er thuis zijn. Hoe weet die persoon dat? Van waar komt dat? Dan is het niet abnormaal dat het kind de eerste keer niet veel zal zeggen. Dus blijf proberen.

Cindy: En probeer uit te leggen. Als een kind bij ons aangemeld is via het parket, wat eigenlijk de grootste aanmelder is, neem een politieauto mee. Dat is voor hen herkenbaar. De politie was er. En dan ben je ook al vaak vertrokken. Maar ik denk dat we gewoon, ik zie dat ook bij andere hulpverleners, dat dit die schaamte is. “Ze zijn verbaal nog niet sterk genoeg”. Ja, dat is zo, maar in hun weinige woorden kunnen zij dingen brengen of op een creatieve manier.

Yasmine: Of laat ze tekenen.

Cindy: Of al is het nog een kleintje. Gisteren had ik een huisbezoek, waarbij ik tot voor kort het kindje altijd strak in zijn stoel zag zitten, voor zich uit te staren. Ondertussen is er iets van rust in het gezin. Gisteren zag ik voor het eerst dat kindje rondlopen. En ik dacht, amai. Dat is voor mij een teken, het is hier beter. Het is geruster. Dat kind kan nog niet praten, maar het kind toont “mijn ontwikkeling is weer aan het open”. Dit kan een kind ook zeggen aan ons, zonder woorden.

Yasmine: En daarom is het heel belangrijk om die interactie tussen ouder en kind te zien. Je hebt soms hulpverleners die zeggen, “Wij gaan niet als de kinderen thuis zijn. Want wat als zij iets zouden horen?” Dan denk ik, het is net heel waardevol om dan te gaan. Om de interactie te zien. Dat je kan zien hoe de ouders met hun kinderen omgaan. Dat je kan zien hoe de kinderen thuis zijn.

Cindy: Dat is ook klassiek, “ze mogen het niet horen”.

Yasmine: Ze weten het toch.

Cindy: Ze weten het beter dan de hulpverleners. Die schroom, ik denk, laat het passeren.

Nele: En wat heeft jou ooit geholpen om die schroom te laten passeren?

Cindy: Dat is een heel moeilijke vraag. Omdat ik het belangrijk vind om die stem te kennen van het kind. Ik heb misschien “de luxe” dat ik ooit ben opgegroeid waar ik heel regelmatig in contact kwam met geplaatste kinderen. Dat waren kinderen die mee in de klas zaten. En dat zijn kinderen zoals wij kind waren. Dat was toen mijn ervaring. En toen dacht ik, eigenlijk moet je niet tegen hen op een andere manier spreken als tegen andere kinderen.

Ik vind dat een heel moeilijke vraag. Maar ik denk als je kiest voor een job binnen de bijzondere jeugdzorg, dat je kiest om iets te doen voor kinderen. En je kan alleen maar werken voor die kinderen door hen er ook in te betrekken. En je kan die kinderen daar maar in betrekken als je ook hun verhaal kent. En als je weet waarover het gaat. En ik denk dat wij al zo vaak gezien hebben dat ouders verhalen brengen vanuit...we gaan de invulling niet geven want dat kan zo divers zijn, maar die zo haaks staan op het verhaal dat kinderen brengen. Daar moeten wij blijven aandacht voor hebben. Want dat zijn de vergeten kinderen. De ouders die hulpvragen stellen over andere zaken, die eigenlijk naast de kwestie zijn. En dan denkt iedereen, er is hulpverlening en dat loopt. “Zie eens, mama en papa werken met alles mee.” Maar dat het soms over heel andere zaken gaat dan waarover de hulpvraag lopende is. Ik denk dat wij al een paar zo schrijnende situaties gezien hebben. Dan is het gelukt om al die jaren de focus op iets anders te leggen. Soms is dat schrikken. Wij kennen maar het topje van de ijsberg. Iedere keer dat je verder gaat, komt er dan nog weer iets bij. En dat zijn de gevaarlijke, de moeilijke. En dat zijn degene die soms wel eens aangemeld worden door het parket, omdat er dan toch iets gebeurd is dat niet meer onder controle te houden was. Dat kunnen wij vermijden door de kinderen te zien. Pas op, zij gaan ook niet alles brengen.

Yasmine: Zeker als zij het mandaat van de ouders niet krijgen. Als ouders veel kwaadheid hebben naar onze diensten, dan kan het gebeuren dat je niet vooruit geraakt omdat de kinderen geen mandaat krijgen van hun ouders. Dat gebeurt heel vaak.

Cindy: Dat vind ik ook belangrijk. Omgekeerd probeer ik het wel altijd te doen. Wij gaan op voorhand aankondigen aan ouders dat wij zo werken, “en dat houdt ook in dat wij de kinderen spreken.” Wij zullen een afspraak maken op school. Maar in de praktijk zullen ouders nooit weten wanneer ik ga. Maar het is wel ergens aangekondigd geweest. En dan ga ik ook starten met het kind door te zeggen “Ik heb al een keer je mama en papa gezien. En zij weten dat ik ga spreken met jou.” En ook op het einde van het gesprek geef ik meestal iets mee met het kind, al is het een tekening of een blaadje, om aan mama en papa te laten weten dat ik geweest ben. Zodanig dat die transparantie ook kan worden meegegeven. En dat is op onze manier mandaat geven aan het kind: “Zeg het maar, het is goed. En ik ga bellen naar mama en papa om te zeggen dat ik geweest ben. En we gaan kijken voor een volgende afspraak. Doen wij het samen of hoe wil je dat?”

Yasmine: Wel grappig, want ik doe dat ook. Dat werkt!

Cindy: Dat werkt. Als je bijvoorbeeld met het kind bespreekt, “Ik ga nu naar mama en papa gaan. Wat kan ik al brengen van jouw verhaal?” Je ziet echt zo de last van hun schouders, Oh ja, ze hebben mama en papa al gezien. En mama en papa vinden het ok dat zij hier is. Dat is zo belangrijk voor het kind.

Cindy: En ook afronden, naar de klas. Want er zijn soms ook heel heftige dingen gekomen. Mee met het kind gaan, eigenlijk moet niemand weten wat wij hier gezegd hebben. Ik ga dan ook letterlijk zeggen, “Als er een vriendje of vriendinnetje naar vraagt, wat ga je zeggen? Wat zou je kunnen zeggen? Wat zou je willen zeggen?”

Ze kunnen er ook soms heel creatief in zijn. Maar goed, het is hun verhaal. Het is niet min, hé. Die consulent die komt babbelen over wat er allemaal thuis is. En je moet dan maar weer gaan focussen op een beetje wiskunde of taal.

Yasmine: Ik heb eens gehad dat de juf achteraf belde, “amai, hij is nogal lastig geweest na jullie gesprek.” En dan dacht ik, pff.

Cindy: Het zit soms in kleine dingen. In de kleuter en lagere school weet de juf wel dat wij er zijn. Maar in het secundair, vorige week was er nog eentje, eerste secundair, zij was er een week of 3 gestart. “Ik ga nu meegaan met jou naar het secretariaat, wij vragen nu een briefje dat je kan afgegeven in de klas dat je later in de klas komt.” Dat zijn dan de kinderen die anders de vraag krijgen “van waar kom jij nu?” Het zit soms in die kleine dingen om hen het gevoel te geven, ik ben hier eigenlijk gekomen om jou hierin lastig te vallen. En jij moet nu niet nog een keer verantwoording geven. Wij mogen niet onderschatten, die kinderen worden door een andere bril bekeken.

Yasmine: Soms zijn het ook kinderen die moeilijker gedrag stellen.

Cindy: Dat zijn kleine dingen, maar ze appreciëren het. Je merkt wel, “die kan ik wellicht vertrouwen.”

Nele: Ik weet niet of er nog iets is wat jullie willen brengen?

Yasmine: Als wij veel meer tijd zouden hebben, zouden wij nog zoveel meer naar hun stem kunnen luisteren.

Cindy: En dat klopt. Die tijd hebben wij niet. En waar leg je je prioriteiten? En het zou zo mooi zijn indien wij alleen maar daar onze prioriteit konden leggen. En dat wij van heel wat andere dingen kunnen verlost geraken. Want eigenlijk is dat de essentie van waar wij mee bezig zijn.

Yasmine: En soms door een veelheid van andere taken, moet je dat echt bewaken, ik ga eerst met het kind gaan spreken. En voor ik al die andere zaken doe.

Cindy: Het ergste vind ik, een afspraak met een kind moeten annuleren. Woensdag had ik het ook weer. Ik vind het ook altijd moeilijk om uit te leggen. Want eigenlijk hebben zij recht op dat moment. Maar er doet zich dan weer iets anders voor. Kinderen zijn er ook wel ongelooflijk veerkrachtig in. Maar, ja, ...

Yasmine: We moeten er blijvend aandacht voor hebben. Maar het is ook een gedragen iets. Ik denk dat het belangrijk is dat wij er aandacht voor hebben. Maar ook iedereen rondom het kind. Dat er niet alleen naar de consulent wordt gekeken. Maar dat iedereen rond het kind, en school, netwerk, hulpverlening, iedereen heeft daar een aandeel in.

Cindy: Ik vind het gewoon soms spijtig om vast te stellen dat wij blijkbaar soms de enigen zijn die de moed hebben om over die moeilijke thema's te gaan spreken.

Yasmine: En die deze moeilijke boodschap brengen aan de kinderen. Terwijl, ons hart breekt ook op die momenten. Maar je moet het doen en het is belangrijk dat het gedaan wordt.

Cindy: En eigenlijk zie je, als je in een heel moeilijk moment was met een kind, uiteindelijk geldt dat ook voor een volwassene, dat het soms echt zo waardevol is voor de toekomst.